

ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΜΟΥΣΟΥΡΓΟΙ

Η ΖΩΗ ΚΑΙ Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΣΟΠΕΝ

(Βιογραφικές πληροφορίες, ανέκδοτα, επιστολές)

περίφημος Πολωνός πιανίστας Σοπέν, ο οποίος γνώρισε δύο λίγους στην εποχή του τη δόξα, αν και πέθανε άρκετά νέος από στηθικό νόσημα, συγκαταλέγεται στους πιο ποιητικούς και αθέρειους μουσουργούς της ανθρωπότητας, λόγω της αφθόνου και βαθειάς ποιήσεως, ή όποια υπάρχει στη ζωή και στα έργα του.

Όταν ο νεαρός καλλιτέχνης βρισκόταν στο Παρίσι, εξόριστος σχεδόν από την πατρίδα του, την οποία είχαν καταλάβει οι Ρώσοι, γνωρίστηκε εκεί με μία παλαιά φίλη των παιδικών του χρόνων και συμπαιρτίτισσα

του, τη χαριτωμένη Μαρία Βοτζίνοβα.

Η Μαρία, που μικρή έπαιζε μαζί με τον φίλο της πιάνο, ήταν τότε διάσημη πιανίστρια. Ο Μότσαρτ, ο οποίος την εκτιμούσε εξαιρετικά, την αγάπησε τρελλά κι όταν η σχέση τους προχώρησε άρκετά, τη ζήτησε σε γάμο. Η καλλιτέχνης έδωσε πρόθυμα τη συγκατάθεσή της.

Σχετικά με τη γνωριμία των νέων κατά την περίοδο της παιδικής των ηλικίας, έχουμε τα εξής διαφορετικά αποσπάσματα από το Ημερολόγιο της μεγαλύτερης αδελφής της Μαρίας, της μετά ταύτα κυρίας Κοσκιέλοβα:

«Εκείνον τον καιρό τ' αδέρφια μου ήταν οικοτρόφοι στο σπίτι του Νικολάου Σοπέν (πρόκειται για τον πατέρα του μουσουργού), καθηγητού στο γυμνάσιο της Βαρσοβίας. Πολύ συχνά όμως πηγαίναμε κι' εμείς εκεί και τους έβλεπαμε. Η οικοδόσποινα ήταν μία πολύ συμπαθητική κυρία, μία γυναίκα γεμάτη χάρη, καλωσύνη και γλυκύτητα, προσόντα που τα κληροδόσησε και στο μοναχογιώ της, τον μικρό Φρειδερίκο Σοπέν. Ο Φρειδερίκος ήταν ένα τρελόπαιδο πολύ ζωηρό και η αδελφή μου η Μαρία έπαιζε πολλές φορές μαζί του. Κι' ενώ εμείς οι άλλοι πιανόμαστε και χορεύαμε, αυτός έπαιζε πάνω στο πιάνο ατέλειωτους χορούς στη σειρά και εξομολογούταν απροκάλυπτα τον έρωτά του στη μικρή του φιληγάδα, την αδελφούλα μου...».

Η Μαρία Βοτζίνοβα, η μετέπειτα σύζυγος του Σοπέν, είχε αγαπήσει, πριν παντρευτεί τον μεγάλο μουσουργό, τον Πολωνό ποιητή Ιούλιο Σλοβάικ, συμμαθητή και επιστήθιο φίλο του κατόπιν συζύγου της. Ο Σοπέν κι' ο Σλοβάικ είχαν καταπληκτικές, όχι μόνο πνευματικές και ψυχικές, αλλά και σωματικές ομοιότητες.

Είχαν και οι δύο τους, ο μουσουργός κι' ο ποιητής, την ίδια ευγενική καρδιά, τον ίδιο δομητικό χαρακτήρα και την ίδια παθολογική ευαισθησία. Είχαν σπουδάσει μαζί στη Βαρσοβία και αποφοίτησαν ένα μόλις χρόνο ο ένας ύστερ' απ' τον άλλον.

Η αναλογία όμως των δύο περιφημών Πολωνών δεν σταματούν εδώ. Ο Σλοβάικ γεννήθηκε στα 1800 κι' ο Σοπέν στα 1810, και πέθαναν μαζί στα 1849, ο πρώτος τον Απρίλη, ο δεύτερος το φθινόπωρο του έτους αυτού.

Όταν μάλιστα άργότερα ήρθαν σε διάσταση λόγω ερωτικής αντίληψης και πριν ακόμα η Μαρία έδηλώσει την προτίμησή της προς τον Σοπέν, ο μεγάλος μουσουργός στενοχωριόταν παραπολύ, όταν του θυμάταν τον σοσια του.

«Έχετε που πήγαίνα στο δρόμο, έγραφε κάποτε στην μητέρα του που την υπεραγατούσε, κάποιος με σταμάτησε, γιατί με πέρασε για τον Σλοβάικ. Αυτό με εξόργισε υπερβολικά και όμως είνε αλήθεια πως μοιάζουμε μαζί, σαν να έχουμε γεννηθεί από την ίδια μητέρα».

Τον καιρό που βρισκόταν στο Παρίσι, μακριά από τους δικούς του, ο Σοπέν στενοχωριόταν πολύ για τους αγαπημένους του και άνησχυσε διαρκώς γι' αυτούς. Η επιστολή που τους έγραψε αυτή την εποχή, πάλλονται από μία βαθειά συγκίνηση και από μία νοσταλγία σχεδόν παθητική:

«Ω αγαπητή μου μητέρα! Ω λατρευτέ μου πατέρα! Πού βρίσκεστε; Τι κάνετε; Πώς ζείτε; Σας συλλογίζομαι νύχτα και μέρα και κλαίω αδιάκοπα. Έχετε κλάψα πάλι και τώρα αισθάνομαι τον έαυτό μου άνακουφισμένο και πολύ καλύτερα. Μέσα στα δάκρυά μου βρισκόμαι και άλλοκοτη παρηγορία και μία γαλήνη πένθιμη και σπαραχτική. Ένω κλαίγα, μου φαινόταν πως η καρδιά μου είχε πάψει να χτυπά και πως έπλησίαζε η τελευταία μου στιγμή. Α, γιατί να ζω και να μην έχω πεθάνει ακόμα; Βρισκομαι μόνος μου κι' είμαι χειρότερα από ένα νεκρό...».

Σ' ένα άλλο του γράμμα, απευθυνόμενο σε κάποιο φίλο του, ο Σοπέν γράφει:

«Ανησυχώ τρομερά για τους οικείους μου. Ο πατέρας μου έσως ύποπτεται από την πείνα, η μητέρα μου δεν θάχει χρήματα ούτε ν' αγοράση λίγο ψωμί. Έσ'ν έχεις κοντά σου τη μανούλα σου. Τη δική μου μπορεί να την έσκότωσαν οι Ρώσοι. Α, γιατί να μ'α μακριά από τους αγαπημένους μου και να μην κάνω τίποτε άλλο παρά να απελίζομαι, να κλαίω και να βογγώ πάνω στο πιάνο μου; Τι είμαι εγώ σήμερα; Τίποτε περισσότερο από ένα πτώμα. Κι' ένας νεκρός δεν μπορεί να ξέρη τίποτε για τους γονείς του και τις αδελφές του. Ω, Θεέ μου! Κάμν ν' ανοίξη η γη και να καταπιη τους ανθρώπους, ρίξε την όρη σου πάνω στο κεφάλι των άπιστων Γάλλων, που δεν θέλησαν να μ'ας βοηθήσουν στον αγώνα μας με τους έχθρούς...».

Η κατάσταση του λεπτού μουσουργού επεδεινώθη από πολύ ύστερ' από τη γνωριμία του με την περίφημη μυθιστοριογράφω Γεωργία Σάνδη, ή όποια στοίχισε και σ' αυτόν τη ζωή, όπως και στον γλυκύτατο ποιητή Άλφρε ντέ Μυσσέ.

Όταν ο Σοπέν έπεσε άρρωστος βαρειά και βρισκόταν στα τελευταία του, ή ιδιότροπη αυτή γυναίκα δεν πήγε να τον ιδη, αλλά περιορίστηκε να ζητήσει άπλως ειδήσεις για την κατάστασή του.

Ο Σοπέν διατήρησε μέχρι τέλους τη διαύγεια του πνεύματός του και εξέφρασε την έπιθυμία να τον θάψουν με το φράκιο, το όποιο συνήθιζε να φορη στις συναυλίες. Άλλη

μιά ακόμα θετική και ρητική έπιθυμία του ήταν να μεταφέρουν την καρδιά του μετά τον θάνατό του στην αγαπημένη του πατρίδα.

Την παραμονή της ημέρας που πέθανε, στις 15 Οκτωβρίου 1848, όταν πήγε κατά τα μεσάνυχτα να τον ιδη ο θεράπων ιατρός του, ο έτοιμοθάνατος καλλιτέχνης που γνώριζε ότι το τέλος του πλησίαζε, του είπε:

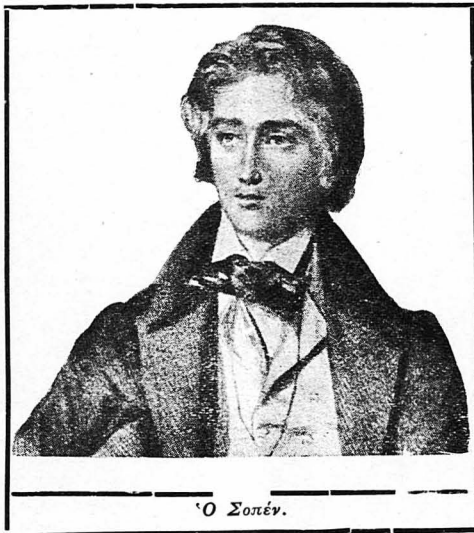
— Μή χάνετε την ώρα σας. Γρήγορα θά με ξεφορτωθήτε... .

Και την άλλη μέρα άφησε πραγματικώς τον κόσμο, ψιθυρίζοντας τ' όνομα της λατρευτής του μητέρας, που δεν του ήταν γραφτό να του κλείση με τα άγια χέρια της τα μάτια... .

ΓΝΩΜΙΚΑ

Η σπουδή είναι το μόνο μέσον, με το όποιο μπορεί ο άνθρωπος να αποφύγη την αηδία της ζωής.

Σενέκας.

Ο Σοπέν.

